

1979/80:85

Nr 85

Torsdagen den
14 februari 1980

Torsdagen den 14 februari

Kl. 14.00

*Meddelande om
interpellationssvar*

§ 1 Justerades protokollet för den 6 innevarande månad.

§ 2 Upplästes följande inkomna ansökan:

*Om åtgärder för
att rädda gruvsys-
selsättningen i
Persberg*

Till riksdagen

Undertecknad anhåller härmed om ledighet på grund av sjukdom under tiden den 25 februari–den 25 mars 1980.

Läkarintyg insändes senare.

Stockholm 1980-02-14

Maj Britt Theorin

Kammaren biföll denna ansökan.

Talmanen anmälde att *Stig Gustafsson* (s) under denna tid skulle tjänstgöra som ersättare för Maj Britt Theorin.

§ 3 Meddelande om interpellationssvar

1979/80:126 om verksamheten vid Ljusne Kätting AB

Industriministern NILS ÅSLING:

Herr talman! Interpellation nr 126, framställd av Bertil Måbrink, om verksamheten vid Ljusne Kätting AB kan på grund av utlandsresa inte besvaras förrän den 29 februari.

§ 4 Om åtgärder för att rädda gruvsys-selsättningen i Persberg

Industriministern NILS ÅSLING erhöll ordet för att besvara *Sune Johanssons* (s) den 31 januari anmälda fråga, 1979/80:301, och anförde:

Herr talman! Sune Johansson har frågat mig om regeringen är beredd att vidta åtgärder som kan rädda gruvsys-selsättningen i Persberg med anledning av att Uddeholmsbolaget bestämt sig för att lägga ner sin järnmalm-gruva i Persberg.

Intill Persbergsgruvan ligger Gåsgruvan, som är en kalkstensgruva och som också ägs av Uddeholmskoncernen. Uddeholms AB har nyligen till industridepartementet meddelat att bolaget avser att påbörja undersök-

Torsdagen den
14 februari 1980

---

*Om åtgärder för
att rädda gruvsys-
selsättningen i
Persberg*

ningsarbeten av kalkstenskroppen i Gåsgruvan. Detta skapar direkt ökad sysselsättning i Gåsgruvan och kan även utgöra grunden för ytterligare framtida gruvsysselsättning i Persbergsområdet.

Frågan om järnmalmshanteringen i Persberg omfattas av uppdraget för delegationen för mellansvensk gruvindustri. Delegationen har till uppgift att studera de möjligheter som finns eller kan skapas för att på sikt få en lönsam verksamhet inom den mellansvenska gruvindustrin. Delegationen beräknar att slutföra sitt arbete under våren 1980. Enligt vad jag har erfarit anser dock delegationen att möjligheterna att finna ny avsättning för malmproduktionen från Persbergsgruvan är ytterst begränsade. Innan delegationens uppdrag har redovisats är jag inte beredd att föreslå att regeringen vidtar några speciella åtgärder.

SUNE JOHANSSON (s):

Herr talman! Jag tackar industriministern för svaret.

Min fråga berör den fortsatta nedläggning av järnmalmgruvor som vi fått uppleva under senare år och som nu ser ut att drabba även Persbergsgruvan.

Uddeholmsbolaget, som äger gruvan, har enligt uppgift vid MBL-förhandlingarna visat ett totalt ointresse för fortsatt gruvdrift. Och här, liksom vid andra MBL-förhandlingar inom detta bolag, har företaget visat ringa intresse för de anställdas synpunkter och förslag.

En nedläggning av Persbergsgruvan innebär att gruvan vattenfylls och att inom en nära framtid de ca 300 000 ton järnmalm dränks som man tidigare med hjälp av statligt sysselsättningsstöd på 75 % förberett att ta upp. Borrningen är gjord – man behöver bara spränga loss malmen och transportera upp den.

Sysselsättningsstödet, som i det här fallet torde ha uppgått till ca 2 milj. kr., skulle om jag minns rätt syfta till att trimma Persbergsgruvan för fortsatt drift.

Jag känner väl till den svenska gruvnäringens problem och att Persberg ingalunda står utanför de svårigheter som gruvdrift innebär. Men det finns alternativ som de anställda och deras organisationer presenterat. Ett alternativ är en samkörning av Persberg och ett par andra mindre gruvor på kulsinterområdet i Bergslagen. Detta skulle kanske kunna vara en möjlig väg för att tillgodose efterfrågan på kulsinter och högvärdig råvara för specialstålsindustrin till mitten av 1980-talet.

Det andra alternativet är det kalkprojekt som industriministern har berört i sitt svar. Detta projekt har Uddeholmsbolaget utvecklat med hjälp av statliga ränteeftergifter på andra statliga lån. Inom projektet har man prospekterat kalktillgångarna. Det krävs enligt uppgift en kapitalinsats på 200 000–300 000 kr. under de närmaste två åren för fortsatt prospektering.

När jag nu har fått detta svar från industriministern vill jag fråga: Eftersom delegationen för mellansvensk gruvindustri inte är klar med sin utvärdering, vore det då inte riktigt att regeringen såg till att åtgärder vidtogs för att sätta

stopp för en fortsatt nedläggning av nuvarande järnmalmgruvor? Jag vill också påpeka att riksdagen i våras på förslag av näringsutskottet beslöt att tillkalla en utredning om den mellansvenska gruvindustrins framtid, men en sådan utredning har såvitt jag vet inte kommit till stånd. Även på den punkten borde industriministern kunna ge mig ett besked.

Industriministern NILS ÅSLING:

Herr talman! Det finns inga möjligheter att i dag gå in med åtgärder som skulle innebära någon form av förbud mot nedläggning av gruvor. Det måste vara företagen som i samråd med de anställdas organisationer bestämmer hur man ser på möjligheterna att fortsätta driften. Det är dessutom så, som jag antyder i mitt svar, att innan delegationen har kommit med sina analyser är det omöjligt att göra en helhetsbedömning av denna fråga. Vi måste inom industridepartementet avvakta delegationens utlåtande.

SUNE JOHANSSON (s):

Herr talman! De anställda och deras organisationer har uttalat att man från bolagsledningens sida inte beaktar några av de alternativ som de lägger fram. Därför kan inte den aspekten anläggas, att detta skulle vara en fråga som avgörs i samråd mellan bolaget och de anställdas organisationer. De anställdas ambition är att innan man beslutar om fortsatt nedläggning skall man bevara denna gruvdrift i Persberg till dess att en ordentlig utvärdering av malm- och gruvförhållandena i Mellansverige har gjorts. Jag tror att det blir litet svårt – det måste väl också industriministern erkänna – för förslagsställare av olika slag, oavsett om de sitter i kommande statliga utredningar eller i delegationer, att redovisa några alternativ på detta område, om man inte från regeringens sida är beredd att ingripa för att se till att den malmbas man förfogar över i dag i Mellansverige också finns. Eljest föreligger risk för att man inom en nära framtid inte har någonting att basera sina förslag på. Dessutom jobbar man inom Gruvindustriarbetareförbundet med olika alternativ, bl. a. detta med samkörning, som jag nämnde i mitt tidigare inlägg.

Det finns alltså förslag från de anställda som industriministern borde sluta till sitt bröst så snart som möjligt. De kan nämligen vara värdefulla. Min följdfråga är: Har industriministern några kontakter med de gruvanställda i denna fråga, eller är kontaktytan bara bolagsledningen?

Industriministern NILS ÅSLING:

Herr talman! Vi har för ögonblicket inte haft några kontakter med de fackliga organisationerna. Men jag ställer gärna upp på överläggningar nu när delegationen kommer med sitt förslag. Jag är angelägen om att de anställdas organisationer får ge sin syn på utvecklingen.

SUNE JOHANSSON (s):

Herr talman! När det gäller frågan om kalkprojektet i Gåsgruvan i Filipstad har jag fått uppgifter om att man från Uddeholmsbolagets sida inte

*Om åtgärder för
att rädda gruvsys-
selsättningen i
Persberg*

*Om ändrad ut-
formning av det
regionalpolitiska
stödet*

skulle vara intresserad av att gå vidare. Nu har industriministern sagt till mig att Uddeholmsbolaget har varit positivt till en fortsatt prospektering på detta område. De olika uppgifterna kan kanske bero på vid vilken tidpunkt dessa informationer har kommit från Uddeholmsbolaget. Jag har fått uppgiften så sent som i dag att Uddeholmsbolaget inte skulle vara intresserat av att fortsätta prospekteringen. Vi får kanske låta framtiden utvisa vem som har rätt i detta sammanhang. Men har industriministern säkra indikationer på och uppgifter om att kalkprojektet verkligen kan bli någonting för att skapa alternativt sysselsättning, så vore det bra om han meddelade det redan nu.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 5 Om ändrad utformning av det regionalpolitiska stödet

Industriministern NILS ÅSLING erhöll ordet för att besvara *Anders Högmarks* (m) den 17 januari anmälda fråga, 1979/80:277, och anförde:

Herr talmän! Anders Högmark har frågat mig om man inom industridepartementet har tagit del av den kritik som riktas mot stödets konstruktion och, om så är fallet, vilka åtgärder jag avser att vidta för att om möjligt ändra stödets utformning.

Anders Högmark antyder att den reform av det regionalpolitiska stödet som genomfördes förra året skulle ha inneburit en försämring, särskilt när det gäller stödets inverkan på nyetableringsprojekt. Som jag uppfattar Anders Högmark syftar han på borttagandet av räntebefrielsen i samband med lokaliseringsslånen.

När reformen genomfördes förra året framhöll utskottet att om erfarenheterna av den nya ordningen blir negativa bör det övervägas att återinföra ett system med räntebefrielse.

Jag är medveten om att slopandet av räntebefrielsen på flera håll upplevs som en försämring. De avskrivningslån som ersätter räntebefrielsen ger inte samma möjlighet att täcka inkörningskostnader vid nyetableringar och expansioner som räntebefrielsen gav. Däremot innebar reformen att stödet förstärktes på andra punkter. Exempelvis är stödet inte längre begränsat till byggnads- och maskininvesteringar, utan även andra åtgärder, som produktutveckling och marknadsföring, kan stödjas. Dessutom kan stöd numera utgå till alla verksamheter inom näringslivet som är av regionalpolitiskt intresse. Sammanvägt har reformen inneburit en förstärkning av det regionalpolitiska stödet.

Jag kommer dock att noga följa effekterna av de förändringar som genomfördes den 1 juli förra året i det regionalpolitiska stödssystemet. I den mån så behövs är jag beredd att föreslå regeringen att lämna förslag till riksdagen om förändringar.

ANDERS HÖGMARK (m):

Herr talman! Jag ber att få tacka industriministern för svaret på min fråga. Anledningen till att jag aktualiserar den är att man ute i landet börjar inse vilka effekter omkonstruktionen av det lokaliseringspolitiska stödet får just när det gäller arbetet med nyetableringsprojekt.

När riksdagen fattade beslutet om det nya regionalpolitiska stödet betonades dess karaktär av inledningsstöd. Erfarenheterna från en lång rad nyetableringsprojekt pekar också entydigt på att just de två tre första åren är avgörande för om ett projekt skall lyckas eller ej. Den nuvarande konstruktionen med lokaliseringsslån jämte avskrivningsslån har emellertid i själva verket försvårat eller omöjliggjort en koncentrerad stödinsats under de två första åren. Detta gäller framför allt projekt inom stödområdena 1 och 2.

Vid en VD-sammankomst i utvecklingsfonderna för någon vecka sedan gavs klara vittnesbörd om detta från flera län. Jämfört med tidigare regler med räntebefrielse i samband med lokaliseringsslån upplevs det nya stödet som mindre attraktivt när det gäller att få i gång nya projekt.

För redan i gång varande företag som ytterligare bygger ut innebär stödet däremot klara finansiella fördelar, vilket industriministern också påpekar i sitt svar. Stödet kan nu omfatta investeringar i såväl marknadsföring och produktutveckling som rörelsekapital.

I samband med den omfattande omstrukturering som bl. a. skogsindustrin och troligen också den manuella glasindustrin står inför i Kronobergs och Kalmar län kommer många kommuner att drabbas utomordentligt hårt. Vid sådana tillfällen talas det ofta om ersättningsindustrier, nya företag, utveckling av nya idéer och projekt. Även industriministern talade mycket om detta i måndags vid ett besök i Kronobergs län. Men allt detta kräver kapital, och riskerna är ofta betydande, för lönsamheten är utomordentligt pressad under de första åren. Många gånger förbrukas det egna kapitalet i en sådan omfattning och takt att ett akut likvidationstvång ganska omgående blir följden. Det är därför som det är så viktigt att man under de två första åren har ett stöd som är väl utformat.

Herr talman! Jag har utifrån mina värderingar ingen överdriven tro på att samhället kan skapa nya företag och ny sysselsättning. Jag tycker däremot att det är rimligt att begära att samhället inte försämrar instrumenten för att stimulera nyetableringsverksamheten.

Jag vill avsluta med att fråga: Tycker industriministern att det är rimligt att exempelvis ett nyetableringsprojekt som nu ligger i 10-miljonersklassen får vidkännas en merkostnad på mellan 1 och 1,5 miljoner på grund av det nya systemets konstruktion?

Industriministern NILS ÅSLING:

Herr talman! Jag vill betona angelägenheten av att man väger samman alla komponenter i reformen. Man kan då få en i viss mån annan bild än den som här åberopas. Men när det gäller den praktiska handläggningen av stödet i dess nuvarande utformning vill jag samtidigt erkänna att jag har funnit att

Om ändrad utformning av det regionalpolitiska stödet

Om regeringsåtgärder med anledning av Electrolux förvärv av Grängesberg

den reform som riksdagen fattade beslut om och som utskottet också antydde en viss osäkerhet inför inte har en helt gynnsam effekt. Som jag sade i svaret är jag beredd att när ytterligare erfarenheter av stödets effekter har samlats eventuellt återkomma till riksdagen med förslag om förändringar.

ANDERS HÖGMARK (m):

Herr talman! Jag tackar industriministern för det svaret och ser det som en antydning om att man ganska snart kan se sig tvingad att göra vissa förändringar för att uppnå det tidigare stödets effekt. Ute i landet finns det alltså klara exempel på att man, som jag nämnde förut, går miste om ca 1 milj. kr. i stöd under de två första åren. Vissa nyetableringsprojekt riskerar att helt läggas ned på grund av att det mycket snart inträder likvidationstvång då aktiekapitalet är förbrukat.

Herr talman! Jag uppfattar emellertid svaret som positivt. Med tanke på de erfarenheter som nu erhålles i olika delar av landet kan man tydligen förvänta sig förslag om ganska snara förändringar när det gäller det regionalpolitiska stödets konstruktion.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 6 Om regeringsåtgärder med anledning av Electrolux förvärv av Grängesberg

Industriministern NILS ÅSLING erhöll ordet för att besvara *Carl-Henrik Hermanssons* (vpk) den 23 januari anmälda fråga, 1979/80:283, och anförde:

Herr talman! Carl-Henrik Hermansson har frågat mig dels om jag avser att vidta några åtgärder för att söka förhindra Electrolux uppköp av Grängesberg, dels vilka åtgärder jag avser att vidta för att motverka fortsatt koncentration inom näringslivet och i stället främja en decentralisering av makten.

Gränges AB har i sin bolagsordning ett s. k. utlänningsförbehåll. Det innebär att utländska företag och svenska företag utan utlänningsförbehåll endast får förvärva en mindre del av bolagets aktier, nämligen mindre än 20 % av röstetalet för bolagets samtliga aktier och mindre än 40 % av bolagets hela aktiekapital. Bolagsordningen för AB Electrolux saknar utlänningsförbehåll. Om Gränges AB önskar ta bort utlänningsförbehållet och därigenom göra alla aktierna i bolaget fritt överlåtbara till Electrolux, måste bolaget enligt en lag från år 1916, den s. k. inskränkingslagen, först inhämta tillstånd av regeringen. Sådant tillstånd skall enligt en år 1973 gjord ändring i inskränkingslagen inte lämnas, om det strider mot väsentligt allmänt intresse. Jag har erfarit att Gränges AB ämnar ansöka hos regeringen om att få ta bort utlänningsklausulen. Jag kan inte nu uttala mig om hur regeringens prövning av ärendet kommer att utfalla.

När det gäller den andra frågan vill jag framhålla att vi redan nu har en

---

Om regeringsåtgärder med anledning av Electrolux förvärv av Grängsberg

lagstiftning mot skadlig konkurrensbegränsning. Vi har emellertid inte f. n. någon lagstiftning som gör det möjligt för samhället att utöva kontroll över företagsfusioner i allmänhet. Två statliga utredningar har nyligen lagt fram förslag som båda innebär en viss kontroll av fusioner. Den ena utredningen – konkurrensutredningen (SOU 1978:9) – har som frågeställaren antytt föreslagit bl. a. ett system för kontroll av företagsförvärv i syfte att förhindra sådana följder av konkurrensbegränsning som är olämpliga från allmän synpunkt. Den andra utredningen – den s. k. Eckerbergiska utredningen (SOU 1978:73) – har bl. a. föreslagit att de nyss berörda reglerna i inskränkingslagen byggs ut, bl. a. för att möjliggöra en bättre kontroll av utländsk företagsetablering här i landet. Man var emellertid inom utredningen oenig om den närmare utformningen av lagförslagen.

Båda dessa utredningar bereds f. n. i regeringskansliet.

CARL-HENRIK HERMANSSON (vpk):

Herr talman! Jag tackar industriministern för svaret på min fråga som inlämnades den 22 januari, samma dag som Electrolux uppköp av Gränges meddelades.

Det är en intressant möjlighet som Nils Åsling pekar på i sitt svar, nämligen den att regeringen genom att säga nej till en begäran om borttagande av utlänningsklausulen i Grängsbergsbolaget skulle kunna förhindra denna stora företagsfusion. Jag vill uttrycka förhoppningen att regeringen säger nej.

Det här skulle ju vara en av de största företagsfusioner som någonsin har ägt rum i vårt land. Genom uppköpet av Gränges blir Electrolux det största företaget i Sverige, räknat efter antalet anställda. Det här är inte den enda stora fusion som har ägt rum under den senaste tiden. Jag kan erinra om Saléns och Johnsons köp av NK-Åhléns. Nya stora fusioner förutspås av fackpressen.

Sådana här fusioner, dvs. sammanslagningar och uppköp, är ingenting nytt inom näringslivet. Under åren 1969–1976, på åtta år, redovisades sammanlagt ca 4 000 fusioner. Åren 1946–1971 var siffran 3 500. Takten i koncentrationsprocessen ökar alltså på sikt. Fusionerna innebär en ökning av den ekonomiska maktkoncentrationen inom det privata näringslivet. Denna ekonomiska maktkoncentration kan inte vara ett samhällsintresse. Den innebär ännu mer ökad makt för en liten grupp i samhället. Den innebär en utveckling som står i strid med demokratins principer om att makten skall utgå från folket.

Sedan mer än två år ligger det hos regeringen ett betänkande från den s. k. konkurrensutredningen. Där föreslås bl. a. regler för prövning av företagsförvärv. Regeringen skulle enligt förslaget kunna ingripa mot förvärvet med förbud eller åläggande för viss tid eller t. v. Fusioner av typen Electrolux-Gränges skulle kunna förbjudas. Kan industriministern på regeringens vägnar tala om varför detta utmärkta förslag inte redan – efter två år – resulterat i en proposition? Medan regeringen grubblar fortsätter finansherarna att göra sina s. k. klipp. Det är verkligen hög tid att vi får denna

Torsdagen den
14 februari 1980

Om regeringsåtgärder med anledning av Electrolux förvärv av Grängesberg

lagstiftning, som kan användas mot fusioner.

Regeringen grubblar möjligen också på en annan fråga. Skall ägarna av Grängesaktier få göra stora vinster genom att regeringen medger befrielse från reavinstbeskattning? Några av de stora ägarna till Grängesaktier har ju varit verksamma i samband med affären. De tjänar miljoner på densamma. Det skulle strida mot god moral om de och andra skulle tjäna ytterligare summor genom skattebefrielse.

Vad avser regeringen att göra i denna fråga? Vilken är Nils Åslings åsikt?

Industriministern NILS ÅSLING:

Herr talman! Carl-Henrik Hermansson har en benägenhet att måla allt i vitt och svart eller möjligen i rött och svart. Den här frågan är ganska komplicerad, och man kan inte entydigt säga att en fusion är bra eller dålig. Här gäller det att se till de reella förhållandena, om det är reella strukturvinster att göra med en fusion. Det får då vara avgörande för regeringens ställningstaganden i dylika fall.

Låt mig så fokusera intresset kring Electrolux-Gränges-affären. Den kommer, som jag sade, sannolikt att bli föremål för en prövning enligt 1916 års lag. Vi kommer att överväga om det strider mot väsentligt allmänt intresse att ta bort utlänningsklausulen. Vi kommer att beakta de tillgångar av olika slag som Gränges har och de eventuella integrationseffekter som uppkommer om Gränges och Electrolux fusioneras. Jag skall naturligtvis inte nu föregripa den beredningen, och ett svar på den frågan får komma i sinom tid.

Prövningen sker därför att Electrolux saknar utlänningsförbehåll i sin bolagsordning, vilket skulle kunna innebära att det i sin tur förvärvades av en utländsk köpare utan prövning enligt inskränkningslagen. Om Electrolux skulle finna det lämpligt att sätta in en utlänningsklausul i sin bolagsordning innan Grängesköpet kommer till stånd bortfaller prövningen enligt 1916 års lag.

Lagen i fråga har flera ofullkomligheter, det är jag beredd att erkänna. Det var därför den Eckerbergiska utredningen tillsattes. Att inte något resultat kommit ut av den ännu beror dels på remissförfarandet, dels på att det beredningsarbete som pågår i regeringskansliet har fördröjts genom regeringsskiftet etc. Men nu arbetar en arbetsgrupp med målsättningen att föreslå en modernisering av lagstiftningen.

CARL-HENRIK HERMANSSON (vpk):

Herr talman! En fusion kan vara bra eller dålig, sade industriministern. Jag är inte riktigt av samma uppfattning som han på den punkten, men låt oss utgå från industriministerns förutsättningar. Då vill jag fråga honom: Anser industriministern att denna fusion mellan Electrolux och Grängesberg är en bra eller en dålig fusion?

Det har från fusionsherrarna själva sagts att Electrolux uppköp av Gränges skulle ingå i något slags rationalisering eller integration. Fakta visar

emellertid att det är ett rätt smalt sortiment som förenar de båda företagen. Avgörande torde ha varit rent finansiella motiv. Electrolux kan lägga beslag på övervärden i Gränges stora kraftsektor på ca 600 milj. kr. Dessutom kan man utnyttja förlustavdrag i storleksordningen 800–900 milj. kr. enligt uppgifter i fackpressen. Gränges alla industrier får man på det sättet praktiskt taget gratis.

Anser industriministern att ett utnyttjande av förlustavdrag på detta sätt är fördelningspolitiskt acceptabelt? Jag anser det inte. Hela detta bollande med s. k. förlustavdrag är utmanande mot majoriteten av folket som tyngs av hårda skatter och allt snabbare stigande priser.

Men tillbaka till min inledande fråga: Är det en bra eller en dålig fusion? Det är två år sedan de här båda utredningarna avlämnades. Jag har all respekt för det remissförfarande som måste genomgå. Vi har inte heller kunnat göra något åt regeringsskiftena. Varken herr Åsling eller jag tydligen, och det är givet att dessa har fördröjt arbetet. Men nu har det gått två år, och det får inte dröja ytterligare ett eller flera år till innan vi får en förbättring av konkurrenslagstiftningen – en sådan är oundgängligen nödvändig.

Industriministern NILS ÅSLING:

Herr talman! Som jag sade i mitt tidigare inlägg är jag självfallet inte beredd att här stå som domare i frågor som gäller fusioner, i synnerhet inte fusioner som kan tänkas bli föremål för regeringens handläggning inom kort. Jag avböjer alltså C.-H. Hermanssons vänliga inbjudan till mig att avge ett omdöme om den tillämnade fusionen mellan Electrolux och Gränges. Tids nog kommer regeringen att ta ställning i den frågan. Vi kommer då – och det vill jag understryka – att analysera de integrations- och strukturvinster som den tillämnade fusionen kan medföra, och de kommer att bli avgörande för regeringens ställningstagande.

Sedan vill jag till C.-H. Hermansson säga, med anledning av att han för in befrielse från realisationsvinstbeskattning, förlustavdrag etc. i bilden och anlägger ett fördelningspolitiskt perspektiv, att det är att på ett något våghalsigt sätt utvidga debatten och att det går utöver den debatt som är tillämplig i dessa sammanhang, nämligen om fusionen eller de organisatoriska förändringarna är motiverade av strukturskäl.

CARL-HENRIK HERMANSSON (vpk):

Herr talman! Det var faktiskt herr Åsling själv som förledde mig till att ställa frågan om han ansåg att den här fusionen mellan Electrolux och Gränges var bra eller dålig. Det gjorde herr Åsling genom sitt eget yttrande att det finns bra fusioner och att det finns dåliga fusioner. Har man den värderingen, måste man rimligen också ha en uppfattning om vart man skall hänföra olika affärer i företagsvärlden.

Det var heller ingen otillbörlig utvidgning av frågeställningen när jag införde reavinstbeskattningsproblemet och frågan om förlustavdrag. Det har att göra med hela värderingen av denna affär, som jag ser som en finansiell affär, där också flera av de medagerande gör miljonvinster. Den aspekten

Om regeringsåtgärder med anledning av Electrolux förvärv av Grängesberg

*Om regeringsät-
gärder med anled-
ning av Electrolux
förvärv av Gräng-
esberg*

kan man inte bortse från, herr industriminister, när man sedan i regeringen skall överväga om man skall säga nej till en sådan här begäran från Gränges om att få slopa utlänningsklausulen. Det måste vägas in enligt min mening.

Industriministern NILS ÅSLING:

Herr talman! Vidgar man perspektivet kan man med samma rätt säga att det ur fördelningspolitisk synpunkt är intressant att här i landet ha ett näringsliv som är maximalt effektivt. Och kan man främja effektiviteten i näringslivet och dess konkurrensförmåga, internationellt inte minst, genom fusioner, bör man acceptera det. Men det bör då enligt min uppfattning finnas klara indikationer på att så är fallet.

CARL-HENRIK HERMANSSON (vpk):

Herr talman! Jag bestrider för min del – och det finns också många som uttalar sig i fackpressen som bestrider detta – att det skulle innebära någon effektivisering av det svenska näringslivet om vi får denna sammanslagning av två redan stora företag till ett enda företag, som blir det största i Sverige, räknat efter antalet anställda. Här har finansiella motiv varit avgörande.

Jag vill fråga industriministern, som ju är anhängare av tanken på decentralisering, om han inte ser den stora fara som ligger i denna finansiella maktkoncentration. Den går ju rakt emot de synpunkter som centerpartiet och han själv har hävdad i många sammanhang, om kampen för ett mera decentraliserat näringsliv. Hur skall man kunna klara det, om finansherrarna slår ihop företag efter företag och företagen växer oavbrutet? Det blir ju då inga småföretag kvar och ingen plats för ett decentraliserat näringsliv, herr Åsling!

Industriministern NILS ÅSLING:

Herr talman! Det är klart att jag blir rörd när C.-H. Hermansson här tänker på de små företagen. Mitt intryck är att koncentrationsprocessen i näringslivet – som jag inte är särskilt förtjust i – i och för sig har stärkt de små företagen; i vissa sektorer av näringslivet i varje fall.

Men svaret på C.-H. Hermanssons egentliga fråga till mig, om jag – som tror på ett decentraliserat näringsliv – kan acceptera detta, är att min grundsyn är att vi måste med skärpt vaksamhet följa den här utvecklingen och att vi inte har anledning att acceptera fusioner för fusionerandets egen skull eller som uttryck för finansiella operationer, utan att fusionerna skall ha ett klart motiv för att skapa en mer ändamålsenlig organisations- och produktionsstruktur i samhället. Det är alltså det motivet som måste komma i förgrunden i fortsättningen.

CARL-HENRIK HERMANSSON (vpk):

Herr talman! Det är bra att vi har en gemensam omtanke om de små företagen, herr Åsling. Jag tror att de alltid kommer att spela en stor roll i svenskt näringsliv. Däremot tror jag det är nödvändigt att samhället ingriper

mot de stora maktkoncentrationerna. Det bör framför allt ske genom att de som arbetar i dessa företag tar över dem och att vi på det sättet får en verklig spridning av dem.

Vi skall väl inte förlänga diskussionen i det oändliga – det finns också andra frågeställare – men jag vill avsluta med en fråga. Jag har observerat att herr Åsling genom Tidningarnas Telegrambyrå egentligen redan har svarat på min fråga på ett bättre sätt än han har gjort här i dag. Jag vill fråga: Är det riktigt refererat i pressen, där det står att herr Åsling har sagt att han kan tänka sig att sätta stopp för vidare företagsfusioner, om den utvecklingen fortsätter? Jag tror det skulle vara intressant att få inskrivet i riksdagens protokoll att industriministern har den uppfattningen.

Och hur är det med regeringen i övrigt? Har den samma uppfattning?

Industriministern NILS ÅSLING:

Herr talman! Här är det inte fråga om att förbjuda, utan det gäller att genom lagstiftning ange det klimat i vilket vi vill se svenskt näringsliv utvecklas. Min grundinställning är, som jag sade, att vi måste grundligt granska fusionerna. De får inte bli ett självändamål eller bara ett uttryck för finansiella operationer, utan de måste ha ett rationellt motiv och även vara ur samhällets synpunkt acceptabla. Vad jag antytt i den återopade intervjun är det arbete med modernisering av lagstiftningen som pågår i regeringskansliet.

CARL-HENRIK HERMANSSON (vpk):

Herr talman! Men skulle inte industriministern vilja svara direkt på min fråga: Kan industriministern tänka sig att stoppa fusioner i svenskt näringsliv genom ingripande från regeringens sida? Och hur ställer sig den övriga delen av regeringen till den ståndpunkten?

Industriministern NILS ÅSLING:

Herr talman! Jag försökte nyss svara genom att säga att det inte är fråga om att utfärda något totalförbud, utan att vad det gäller är att genom en lagstiftning ge sådana förutsättningar för de organisatoriska förändringarna i näringslivet att vi styr den här utvecklingen i den riktning som vi anser befrämjar det svenska näringslivets konkurrensduglighet.

CARL-HENRIK HERMANSSON (vpk):

Herr talman! Jag vill göra den avslutande kommentaren att herr Åsling uttryckte sig betydligt klarare i TT-intervjun.

Överläggningen var härmed avslutad.

Torsdagen den
14 februari 1980

*Om produktion
av konstgödsel i
Norrbotten*

Industriministern NILS ÄSLING erhöill ordet för att i ett sammanhang besvara dels *Eivor Marklunds* (vpk) den 24 januari anmälda fråga, 1979/80:284, dels *Eva Winthers* (fp) den 25 januari anmälda fråga, 1979/80:290, och anförde:

Herr talman! Eivor Marklund har frågat mig, som hon uttrycker det, om jag passivt ämnar åse det nya uttryck för kolonial utarmning av Norrbottens möjligheter till industriell utveckling som Boliden AB:s utbyggnad av konstgödselproduktion i Köping utgör eller om regeringen kommer att vidta åtgärder för att länets råvaror skall kunna nyttiggöras i förädlingsindustri inom länet. Eva Winther har frågat mig om det i detta läge finns någon möjlighet att påverka förläggningen av produktion av konstgödsel så att den placeras i Norrbotten. Jag besvarar båda frågorna i ett sammanhang.

I en interpellationsdebatt med Eivor Marklund den 3 december 1979 redovisade jag utförligt hur Norrbottendelegationen i olika omgångar de senaste två åren undersökt möjligheterna att tillverka konstgödsel i Norrbotten. F. n. undersöker LKAB och Boliden AB tillsammans hur de ändrade förutsättningarna i form av höjda oljepriser och nya processtekniska lösningar inverkar på möjligheterna att tillverka konstgödsel i länet. Utredningen beräknas vara färdig i början av detta år.

Ett omfattande arbete har således lagts ned på att ta till vara eventuella möjligheter att bygga ut gödselmedelsindustrin i Norrbotten. Jag kommer också att studera utfallet av den senaste utredningsfasen med stort intresse.

Med anledning av Eva Winthers fråga om möjligheterna att förlägga en produktion av konstgödsel till Norrbotten vill jag framhålla följande. En principöverenskommelse har nåtts mellan berörda parter om statens medverkan i ett projekt för kraftvärmeproduktion, där överskottsgas från SSAB Luleåverken kommer att användas som bränsle. Ett särskilt bolag har bildats för ändamålet av SSAB och Luleå kommun gemensamt. Denna gas kan även användas som en av råvarorna – via produktion av ammoniak/urea – vid en eventuell konstgödseltillverkning. En ammoniak/ureaproduktion i Luleå är emellertid ett projekt med mycket osäker ekonomi. Mot denna bakgrund har jag förståelse för att SSAB väljer att använda överskottsgasen för kraftvärmeproduktion. Detta alternativ har visat sig vara mycket realistiskt från samhällssynpunkt och ger möjligheter till god lönsamhet.

Ett beslut av SSAB att bygga ett kraftvärmeverk är inte ensamt avgörande för möjligheterna att pröva frågan om en eventuell fullgödselmedelfabrik i Norrbotten. En produktion av fullgödselmedel kan också övervägas utifrån köp på världsmarknaden av sådana insatsvaror som inte med fördel kan tillverkas i Norrbotten.

Eivor Marklund utgår i sin fråga från att apatit från Kiruna och koksverkgas från Luleå skulle vara aktuella som råvaror för tillverkning av gödselmedel i Köping. Detta är emellertid fel. Supra kommer inte att bygga någon ny fullgödselabrik i Köping. För ungefär ett halvår sedan aviserade

företaget att en ny anläggning för tillverkning av salpetersyra kommer att uppföras i Köping samtidigt som en äldre enhet läggs ned. Därmed skulle även gödselmedelsproduktionen kunna utökas med ca 20 % i befintliga anläggningar. Det föreligger således ingen direkt utbytharhet mellan Supras utbyggnadsplaner i Köping och en eventuell satsning på konstgödsel i Norrbotten. En eventuell satsning på en fullgödselabrik i Norrbotten måste bedömas i sitt totala sammanhang av råvarutillgångar, marknadsförutsättningar och lönsamhet.

EIVOR MARKLUND (vpk):

Herr talman! Jag vill tacka industriministern för svaret. Jag skall inte hyckla genom att påstå att jag hade väntat mig att det skulle innehålla så värst mycket mer än vad det gör. Viljan att använda de möjligheter som man, åtminstone utifrån, ser för industriministern att påverka vad som händer har inte varit särskilt påfallande på senare tid. Jag nämner då bara SSAB och ASSI som två exempel.

Men konkret till svaret och koksverksgasen. Det fanns ju i första omgången projekterat ett kraftvärmeverk för, om jag minns rätt, 50 MWh elproduktion, och det skulle ungefär ha motsvarat vad Luleå kommun har möjligheter att avsätta i fråga om hetvatten. En produktion av den storleksordning som man nu talar om kommer att innebära miljörisker, bl. a. på grund av att det måste släppas ut hetvatten i Hertsöfjärden, vilket exempelvis får till följd att isarna blir svagare.

Jag tycker, bl. a. mot bakgrund av det ordbyte Nils Åsling och jag hade förra veckan, att vi skulle ha förutsättningar att mötas i ett resonemang om hur koksverksgasen bäst skall användas, liksom om möjligheterna att för erforderligt kraftvärmeverk använda t. ex. spillvärme och annat från järnverket i Luleå. Man borde inte, som jag ser det, behöva ta koksverksgasen i anspråk, i varje fall inte i den utsträckning som förutsätts i planerna och även i Nils Åslings svar.

Industriministern säger mer eller mindre direkt att min fråga inte är så väldigt motiverad. Supras planer skulle inte vara så märkvärdiga som jag har tolkat dem. Nyss hade ju Nils Åsling och C.-H. Hermansson en stunds ordbyte om hur pressen återger saker och ting, och jag skulle naturligtvis kunna skylla på att massmedia har skildrat det här så, att Bolidenägda Supra har beslutat att investera i en utvidgning av sin konstgödselframställning. Detta har givetvis väckt den här reaktionen i Norrbotten, och det visas väl också av att jag inte är den enda frågeställaren från Norrbotten.

Att jag ställde frågan berodde bl. a. på att jag uppfattade spörsmålet om en etablering av konstgödseltillverkning i Norrbotten som en alltigenom politisk fråga. Efter det att Supras planer hade publicerats fanns det dessutom tidningsuttalanden av LKAB:s Sven Johansson, som betydade att LKAB:s strävan var att man skulle utnyttja råvarutillgångarna i Norrbotten och att man flera gånger hade analyserat möjligheterna att förändra apatiten till fosforsyra eller ytterligare till konstgödsel inom länet.

Jag uppfattar alltså detta som en alltigenom politisk fråga. Regeringen har

tillsatt Norrbottendelegationen. Regeringen bör ha intresse av att också följa upp det som Norrbottendelegationen har tagit fram, och det tycker jag inte att Nils Åslings svar riktigt ger besked om. Nils Åsling svarade betydligt rakare den 3 december förra året, då det här ju betecknades som ett pilotprojekt för industrialisering i Norrbotten.

EVA WINTHER (fp):

Herr talman! Jag ber att få tacka industriministern för svaret på frågan. Den ställdes ju med anledning av beslutet om Boliden AB:s förslag om att bygga ut sin tillverkning av gödselmedel vid Supra AB i Köping.

Det har förekommit en hel del missförstånd och en sammankoppling av detta beslut och den utredning som Norrbottendelegationen diskuterat med LKAB och Boliden. Det är bra, tycker jag, att vi får ett klarläggande av vad som pågår.

Men det är givet att jag som norrbottning blir oroad inför uppgifter om att en produktion som innebär vidareförädling av en Norrbottenråvara återigen skulle ske utanför länets gränser.

Industriministern säger att det inte föreligger någon direkt utbytbart mellan Supras utbyggnadsplaner i Köping och en eventuell satsning på konstgödsel i Norrbotten.

Nog är det väl ändå helt klart att en ökad produktion, var den än förekommer i landet, påverkar marknadsförutsättningarna för en eventuell nyproduktion. Och det kan ju då bli till nackdel för Norrbotten, när den slutliga avvägningen mellan råvarutillgång, marknadsförutsättningar och lönsamhet skall göras.

Planerna på att använda koksverksgasen från SSAB som råvara vid en eventuell konstgödseltillverkning kan väl anses skrinlagda vid det här laget genom den överenskommelse som har träffats mellan SSAB och Luleå kommun. Studier har väl också visat att det skulle bli mycket svårt att få lönsamhet vid ett sådant projekt. Det skulle kräva stora investeringar. Dessutom skulle det kräva en ökad oljeanvändning, och det torde inte vara särskilt lämpligt i det läge som vi i dag befinner oss i.

Det som nu pågår vad gäller konstgödseltillverkning i Norrbotten är den utredning som LKAB och Boliden AB gör tillsammans och där planerna går ut på att en delutredning skall vara klar i april i år. För min del är jag orolig för att detta att Supra ökar sin produktion med 20 % kommer att påverka möjligheterna till produktion i Norrbotten.

Jag skulle vilja fråga hur industriministern ser på den problematiken och om industriministern har någon uppfattning om hur marknadsförutsättningarna är på kort sikt och längre fram.

Industriministern NILS ÅSLING:

Herr talman! Som jag ser det har Eivor Marklund, Eva Winther och jag med den här debatten i alla fall klarat ut några missförstånd om att investeringarna i Köping på något sätt skulle påtagligt förändra bilden för planerna i Norrbotten. Så är alltså inte fallet. Investeringarna i Köping gäller

---

*Om produktion
av konstgödsel i
Norrbotten*

en relativt marginell utökning av den produktion som redan sker där, medan ett projekt i Norrbotten ju närmast får ses mot bakgrund av de marknadsförutsättningar som föreligger mera allmänt. Inte minst världsmarknadens utveckling när det gäller gödselmedel måste vägas in i sammanhanget liksom den omständigheten att man i den här produktionen måste använda dyrbar energiråvara, dvs. olja. De tillgängliga gasöverskotten vid Luleåverket är ju intecknade för andra också angelägna ändamål.

När jag karakteriserar det här som något av ett pilotprojekt vill jag säga att bilden i viss mån har förändrats i och med kraftvärmeverkets tillkomst. Men på lång sikt skall man inte utesluta möjligheten av att förädla apatiten i Norrbotten till gödselmedel, på ort och ställe eller inom länets gränser. Som lönsamhetsbilden och marknadsläget ser ut i dag är det emellertid ett projekt på mycket lång sikt. Därför finns det ingen anledning att hysa några förhoppningar om att ett sådant projekt skulle kunna realiseras under de närmaste tio åren.

Under detta anförande övertog tredje vice talmannen ledningen av kammarens förhandlingar.

EIVOR MARKLUND (vpk):

Herr talman! Förutsättningarna för ett pilotprojekt har alltså i viss mån förändrats. Jag noterar ändå att Nils Åsling nu säger att det inträffade inte utesluter förädling av apatiten i Norrbotten. Det betecknar jag som mycket viktigt i sammanhanget. Vi har klargjort andra saker i dag – låt oss även klargöra detta. Apatittillgången hänger samman med LKAB:s tillgångar i fråga om jordartsmetaller, som i sin tur innebär nya möjligheter och nya verksamhetsområden. Skulle apatiten slussas bort till någon annan del av landet, skulle också den möjligheten att utveckla nya verksamhetsområden för LKAB försvinna. Det är viktigt att också detta klargörs.

Jag vill också betona att mitt partidistrikt i Norrbotten redan när dessa uppgifter offentliggjordes mycket starkt uttalade att ifrågasvarande planer inte fick betecknas som något slags dödförklaring av ett väldigt viktigt industriellt projekt i Norrbotten. Det noterar jag att också Nils Åsling instämmer i.

Sedan till detta med ekonomin. Sven Johansson i LKAB har sagt att man så långt som man har ekonomiska förutsättningar vill se till att förädling av råvarorna sker i Norrbotten. Enligt pressmeddelanden i våra länsstidningar har Nils Åsling talat om att man skulle kunna stötta vissa industriprojekt rent ekonomiskt just för att utvecklingen skulle ske i Norrbotten. Har dessa uttalanden tillämplighet i detta sammanhang, Nils Åsling?

EVA WINTHER (fp):

Herr talman! Det är mycket viktigt att vi slår fast att apatiten inte skall skickas från Norrbotten för att användas i Köping. Om LKAB och Boliden AB vid den utredning som de nu gör tillsammans kommer fram till att det inte går att få till stånd konstgödseltillverkning hoppas jag att man kan finna

någon annan möjlighet till vidareförädling med apatiten som bas.

Jag upplevde att Nils Åsling var väldigt pessimistisk när det gällde marknadsförutsättningarna. Beträffande konstgödsel talade han om en tillverkning på mycket lång sikt i så fall. Är det riktigt uppfattat att Nils Åsling är oerhört pessimistisk på den punkten?

Jag förutsätter att finns det en marknad, så kommer man att kunna använda offertsystemet eller andra regionalpolitiska medel för att få till stånd en tillverkning i Norrbotten.

Industriministern NILS ÅSLING:

Herr talman! Låt mig, för att undvika missförstånd, först säga att Supra enligt uppgift inte skall ta råvara från Norrbotten för den utökning av driften som man planerar.

Eva Winther tycker att jag låter pessimistisk beträffande marknaden. Jag skulle hellre vilja göra anspråk på att vara realistisk. När det gäller utvecklingen inom den här produktgruppen är det uppenbart att man i fjärran länder med egna gas- och oljefyndigheter har sådana planer på expansion att marknaden inte företer någon särskilt ljus bild. Eftersom energiråvaruinslaget i den här produkten är högt får man nog räkna med att det inte är särskilt lätt att uppnå lönsamhet för ett projekt i Norrbotten. Min bedömning är att projektet i och för sig är intressant, men vi får räkna med att det tar lång tid innan marknaden är så anpassad att det kan genomföras.

Låt mig sedan beträffande offertsystemet säga att det enligt riksdagsbeslutet är användbart i stödområdena 4, 5 och 6. Vi för dessutom en diskussion med Industriförbundets medlemsföretag om en speciell insats i Norrbotten för att åstadkomma de 600 nya jobb under 1980 som vi har talat om. Det är offertsystemet som vi bygger den utmaningen på. Kan även andra realistiska projekt mobiliseras, så kan offertsystemet självfallet tillämpas också för dem.

EIVOR MARKLUND (vpk):

Herr talman! Supra skall enligt uppgift inte ta några råvaror från Norrbotten, säger industriministern. Det är väl bra då. Men det kanske inte är så underligt att man i Norrbotten har upplevt det så, med tanke på Bolidens engagemang i hela den här frågan. Nog måste jag säga att jag trots den här på sitt sätt klarläggande diskussionen ändå upplever Bolidens agerande som rätt märkligt. Man hade tydligen planerna för detta klara redan när man åtog sig uppdraget från Norrbottendelegationen att tillsammans med LKAB utreda konstgödseltillverkning i Norrbotten.

När det gäller offertsystemet hoppas jag att LKAB, enkannerligen Sven Johansson, tar del av det här och finner tröst i det.

EVA WINTHER (fp):

Herr talman! Jag vill bara avslutningsvis säga att jag finner att Supras ökade produktion av konstgödsel ytterligare försämrar marknadsförutsättningarna för en sådan tillverkning i Norrbotten.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 8 Om verksamheten vid Vingesbacke gruva och kulsinterverket i Hofors

Industriministern NILS ÄSLING erbjöd ordet för att besvara *Olle Westbergs* i Hofors (s) den 29 januari anmälda fråga, 1979/80:295, och anförde:

Herr talman! Olle Westberg i Hofors har frågat mig om jag är beredd att aktivt verka för att driften vid Vingesbacke gruva och kulsinterverket i Hofors upprätthålls under innevarande år.

När driften vid gruvan i Vingesbacke med tillhörande anläggningar efter en tids avställning togs upp på nytt under år 1979 berodde detta, enligt vad jag har erfarit, bl. a. på att ägaren, SKF Steel, bedömde att den speciella malmkvalitet som bryts i gruvan skulle behövas vid tillverkningen av järnsvamp vid stålverket i Hofors enligt en ny teknik, s. k. plasmateknologi.

Företaget har därefter vidareutvecklat denna process, vilket har medfört att man inte längre är bunden till malm från Vingesbackegruvan. Eftersom malm från denna gruva inte heller kan konkurrera med konventionella malmkvaliteter från andra gruvor, finns enligt företaget inte förutsättningar för fortsatt drift.

Företaget har erbjudit dem som arbetar vid gruvan med tillhörande anläggningar annan sysselsättning vid SKF:s övriga anläggningar i Hofors. Företaget har därutöver anmält sin avsikt att i samverkan med kommunen göra sysselsättningsfrämjande åtgärder utanför det egna företaget. Mot den bakgrunden torde särskilda åtgärder för att förlänga driften vid Vingesbackegruvan med tillhörande anläggningar inte vara påkallade.

OLLE WESTBERG i Hofors (s):

Herr talman! Jag tackar industriministern för svaret.

Såsom framgår av min fråga kommer man nu att lägga ner driften vid Vingesbackegruvan och kulsinterverket. Kan ersättnings- eller sysselsättning ej skapas inom kommunen, kommer det med all säkerhet att ge återverkningar på kommunens befolkningsutveckling, som under ett flertal år varit mycket negativ. Sedan 1965 har befolkningen i Hofors kommun minskat med 3 000 personer. Åren 1977 och 1978 var Hofors den kommun som procentuellt sett minskade mest bland alla kommuner i landet.

Kommunen har under en följd av år gjort mycket stora ansträngningar för att skapa nya sysselsättningar, men tyvärr har ansträngningarna inte givit det

Nr 85

Torsdagen den
14 februari 1980

---

*Om verksamheten
vid Vingesbacke
gruva och kulsinter-
verket i Hofors*

*Om verksamheten
vid Vingesbacke
gruva och kulsinter-
verket i Hofors*

resultat som man hade hoppats på. Skall man i någon mån lyckas med att ersätta de arbetstillfällena som nu faller bort genom nedläggningen av Vingesbackegruvan och kulsinterverket, erfordras att man får någon form av statligt stöd. Tyvärr kan jag konstatera att industriministern inte är beredd att ge något stöd till kommunen. Det beklagar jag mycket.

Kommunens och de anställdas krav på att gruvdriften måste fortgå åtminstone under 1980 måste enligt min mening ses också i ett vidare perspektiv. Ytterst är det en fråga om den svenska stålindustrins försörjning med malm på längre sikt och inte minst en fråga om den mellansvenska gruvindustrins framtid. Eftersom Vingesbackegruvan ingår i det mellansvenska gruvdistriktet, vore det enligt min åsikt helt naturligt att industriministern nu vidtog åtgärder för att bibehålla driften vid gruvan – åtminstone till dess den mellansvenska gruvberedningen har givit sin syn på den mellansvenska gruvindustrin. Enligt uppgift skall beredningen komma med ett förslag redan i vår.

Jag kan tillägga att man har sparat volfram i Vingesbackegruvan. Också mot den bakgrunden borde det vara ytterst angeläget att upprätthålla driften vid gruvan till dess man har fått klarhet i omfattningen av volframförekomsten. Detta är också en riksangelägenhet, eftersom den inhemska brytningen av volfram endast svarar mot ca 15 % av förbrukningen i landet. Jag vill här nämna att mineralpolitiska utredningen har gjort den bedömningen att det kan komma att uppstå framtida försörjningssvårigheter i landet när det gäller volfram. Jag vill därför fråga industriministern om han inte anser det oroande att gruva efter gruva läggs ner utan att det finns en total bedömning av den framtida försörjningen av såväl malm som mineral, t. ex. volfram.

I svaret säger industriministern att man inte behöver ha den speciella kvalitet som bryts i Vingesbackegruvan. Där står uppgift mot uppgift. Efter kontakter med experter inom plasmateknologin har de anställda uppgivit till mig att man mycket väl kan använda den malm som finns i Vingesbackegruvan. Det kan alltså inte vara anledningen till nedläggningen, utan det måste vara, som jag ser det, andra kortsiktiga bedömningar som har medfört nedläggningen.

Industriministern NILS ÅSLING:

Herr talman! Jag kan ge Olle Westberg i Hofors rätt i att volframförsörjningen i landet är en angelägen fråga. När det gäller brytning av volfram och andra mineral i det aktuella gruvområdet har företaget meddelat oss att man för egen del inte avser att starta en sådan brytning. Industridepartementet har emellertid uppmanat företaget att söka kontakt med Statsgruvor och Boliden AB för att undersöka om dessa företag skulle ha intresse av att uppta en sådan brytning.

Jag vill i detta sammanhang säga att enligt vad SKF Steel har upplyst oss om kommer det att ta upp till fem år innan vattennivån i gruvan är sådan att en exploatering av andra mineralfyndigheter kan starta.

OLLE WESTBERG i Hofors (s):

Herr talman! Det är bra att man fortsätter att söka efter volfram, men jag tror att vi när man kommer fram till att det finns volfram inte har några gruvarbetare kvar i Hofors. Redan samma dag det varslades om att gruvan skulle slås igen var andra gruvföretag där och värvade gruvfolk. Vad jag kan förstå blir det svårt att få tag i yrkesutbildade gruvarbetare i fortsättningen, med den takt som gruvnedläggningarna sker i området.

Hofors är helt dominerat av SKF Steel. I propositionen om specialstålverken, som jag tror att den nuvarande industriministern stod för, hette det att hela den medelsarsenal som står till förfogande på de lokaliseringspolitiska och arbetsmarknadspolitiska områdena måste utnyttjas för att lösa sysselsättningsproblem. Särskilt angeläget är det att ersättningssysselsättning så långt möjligt skapas på de berörda orterna, alltså stålorterna, sade industriministern vidare.

Jag vill nämna att under 1977 och 1978 föll det bort 4 600 arbetstillfällen på specialstålsindustrierna. Det innebär en 15-procentig minskning, och situationen kommer att ytterligare förvärras när kanske ett tusental arbetstillfällen försvinner under en mycket snar framtid. Jag skulle vilja fråga industriministern: Gäller inte vad som sades i propositionen i oktober 1977 om att man bör gå in och ge ersättningssysselsättning på stålindustrier?

Industriministern NILS ÅSLING:

Herr talman! Självfallet gäller det omdömet alltjämt, och en väsentlig del av de regionalpolitiska och arbetsmarknadspolitiska insatserna har under senare år ägnats åt att uppfylla den målsättningen.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 9 Om det planerade fjärrvärmesystemet i Storstockholmsregionen

Statsrådet CARL AXEL PETRI erhöll ordet för att besvara Lilly Berganders (s) den 4 februari anmälda fråga, 1979/80:303, till industriministern, och anförde:

Herr talman! Lilly Bergander har frågat industriministern om han kommer att låta utreda även alternativet förgasningsanläggning innan definitivt beslut fattas om fjärrvärmesystem i Storstockholmsregionen.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall svara på frågan.

Storstockholmsområdet är till nära 100 % beroende av olja för uppvärmning. Det innebär en oljekonsumtion på ca 2 miljoner ton per år, till en kostnad av f. n. ca 2 miljarder kronor. Med hänsyn till försörjningssituationen och de höga kostnaderna framstår det som ytterst angeläget att minska oljeberoendet i Storstockholms värmeförsörjning.

Det var mot denna bakgrund som regeringen under våren 1979 gav statens

Nr 85

Torsdagen den
14 februari 1980

---

*Om det planerade
fjärrvärmesystemet
i Storstockholms-
regionen*

*Om det planerade
fjärrvärmesystemet
i Storstockholms-
regionen*

industriverk i uppdrag att utreda Storstockholms värmeförsörjning. Sedan utredningen presenterats fick industriverket i uppdrag att samråda med berörda kommuner och företag. Generaldirektör Bengt Johansson, som utsågs att leda detta samråd, väntas inom kort lämna en rapport till industriverket.

Det i frågan nämnda förgasningsprojektet är intressant. Det innebär i korthet att tjocka restoljor och kol förgasas. Den framställda gasen kan användas som bränsle eller som råvara för metanolproduktion. Dessutom erhålles spillvärme från processen.

Framtida bedömningar får avgöra om den framställda gasen skall användas som bränsle eller som råvara för metanolproduktion. Avvägningar i dessa och andra näraliggande frågor görs inom den grupp bestående av Nynäs Petroleum, Stor-Stockholms Energi AB, Svensk Metanolutveckling AB och Sydkraft som f. n. utreder förgasningsprojektet. Om det pågående utvecklingsarbetet blir lyckat, torde det finnas utrymme för att introducera gasen senare. Jag har mot den bakgrunden inte för avsikt att nu ytterligare låta utreda förgasningsprojektets roll i Storstockholms värmeförsörjning.

LILLY BERGANDER (s):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet för svaret på min fråga. Jag beklagar bara att man inte är beredd att ytterligare utreda den för tillfället.

Bakgrunden är den utredning som industriverket gjort om fjärrvärmens i Storstockholmsområdet. Trots att Nynäshamns kommun i vissa delar kan bli berörd av de förslag som utredningen kom fram till, har utredningen inte ens lämnats till kommunen för kännedom, vilket jag finner mycket anmärkningsvärt. Kommunstyrelsen fick först via Johnsongruppen kännedom om utredningens förslag.

Nynäs Petroleum har i sitt remissyttrande pekat på de fördelar som ett värmeverk med förgasningsteknik skulle ge. Det har senare också Nynäshamns kommunstyrelse instämt uti. Det gäller, såsom svaret här anger, i korthet ett energiomvandlingskoncept baserat på förgasning av kol och högsvavliga restoljor till ren och svavelfri mellanvärdesgas. Ur miljösynpunkt erbjuder förgasningstekniken stora fördelar. Utsläpp av föroreningar till luft och vatten kan hållas på en mycket låg nivå. Men förgasningsanläggningen skulle också, förutom bränslegas, kunna ge metanol, vilket enligt gällande planer kommer att till viss del nyttjas som drivmedel mot slutet av 1980-talet. Oavsett resultatet av folkomröstningen den 23 mars har vi ju att se till att ställning tas till alternativa energikällor. Just med hänsyn till miljöaspekterna borde detta som jag ser det vara en framtida energikälla.

Jag vill sluta med att uttala den förhoppningen att något beslut om ett koleldat fjärrvärmeverk vid Himmerfjärden inte fattas förrän man noga prövat även detta alternativ. Vi i Nynäshamns kommun är nämligen mycket negativa till ett sådant värmeverk.

§ 10 Om förbud mot direktverkande eluppvärmning

Nr 85

Torsdagen den
14 februari 1980

Statsrådet CARL AXEL PETRI erhöll ordet för att besvara *Börje Hörnlunds* (c) den 4 februari anmälda fråga, 1979/80:305, och anförde:

Herr talman! Börje Hörnlund har frågat mig när regeringen kan lägga fram förslag om förbud mot direktverkande elvärme.

Börje Hörnlund säger i frågan att det finns en klar majoritet i riksdagen för ett sådant förbud.

Frågan om användningen av direktverkande elvärme berörs i folkomröstningen. Förslag till riksdagen rörande denna fråga kan därför enligt min mening framläggas först efter omröstningen.

BÖRJE HÖRNLUND (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka för svaret.

Jag har velat peka på att detta är en mycket viktig bit i nej-alternativets syn på energifrågorna. När nu även andra partier i riksdagen har en likadan syn är det bra ju fortare man kan fatta ett beslut. För näringslivets olika sektorer är det en fördel om man får kort omställningstid men kan börja så tidigt som möjligt.

Jag förstår att energiministern i detta läge inte kan svara mera och att vi får vänta ett förslag i den riktning jag har angivit i min fråga så fort som möjligt efter folkomröstningen.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 11 Föredrogs och hänvisades

Propositionerna

1979/80:65 och 67 till skatteutskottet

§ 12 Föredrogs och bifölls

Interpellationsframställning 1979/80:142

§ 13 Anmäldes och bordlades

Proposition

1979/80:74 om upplåtelsevillkor m. m. för kronotorp

§ 14 Anmäldes och bordlades

Motion

1979/80:1905 av *Knut Wachtmeister* med anledning av fullmäktiges i riksbanken förvaltningsberättelse för år 1979 (Redog. 1979/80:9)

---

*Om förbud mot
direktverkande
eluppvärmning*

Torsdagen den
14 februari 1980

Anmäldes och bordlades följande interpellationer som ingivits till
kammarkansliet

*Anmälan av inter-
pellationer*

den 13 februari

1979/80:143 av *Rune Carlstein* (s) till industriministern om sysselsättningen vid Firestones fabriker i Borås och Viskafors:

I slutet av 1979 meddelade Firestones svenska bolag att man avsåg att omgäende upphöra med sin tillverkning i Borås och Viskafors. Företagsledningen hade också misslyckats med att sälja anläggningarna till någon annan intressent. Då två tredjedelar av aktiekapitalet var förbrukat stod man inför konkurs eller likvidationsbeslut. Trots dessa i det närmaste hopplösa förutsättningar, startade de fackliga organisationerna en energisk kamp för sina arbetsplatser.

Genom läns- och kommunmyndigheternas försorg erhöll man också medverkan av en ekonomisk konsult. Tillsammans med konsulten utarbetades ett rekonstruktionsprogram som presenterades för olika intressenter inom gummiindustrin. Så småningom resulterade detta i två möjliga alternativ till lösning.

En intressent, Hexagon AB, avsåg att endast fortsätta driften i den äldre fabriken i Viskafors. En annan intressent, Trelleborg AB, tog fasta på att Boråsfabriken är den modernare och avsåg att ytterligare bygga ut denna för produktion av tyngre däck. Viskaforsfabrikens produkter skulle delvis överflyttas till Trelleborg, och efter ca två år skulle i Viskafors finnas en återstående produktion med ca 150 anställda.

Trelleborgsalternativet förordades av samtliga fackliga klubbar, således även de i Viskafors.

Den svenska gummiindustrin kännetecknas i dag av besvärliga arbetsmiljöproblem. Inte minst de centrala fackliga organisationerna har riktat uppmärksamheten på de stora brister som föreligger. De lokala fackliga organisationernas ställningstagande skall därför ses mot denna bakgrund; inga uppsägningar av kollektivanställd personal skulle ske i detta alternativ och huvuddelen av tjänstemännen skulle få behålla sina arbeten.

Boråsfabriken, byggd för tio år sedan, räknas som en av Europas modernaste anläggningar och har blandnings- och gummibearbetningsutrustning av högsta klass. Lokalerna är byggda för en gummiindustri, med de speciella krav denna har på brandskydd, ventilation osv. Fabriken har också en särskild värme- och kraftcentral för dessa ändamål. Det bör framhållas att, även om anläggningen inte kommer att användas för däcktillverkning, den fortfarande har kvar den tunga och kapitalkrävande utrustning som fordras för vilken annan gummitillverkning som helst. De fackliga organisationernas kamp för fortsatt drift också vid Boråsfabriken är förstärkt. När det vid slutförhandlingarna mellan Firestone och de båda intressenterna

visade sig att en eventuell köparens möjligheter till stora förlustavdrag skulle kunna fälla Boråsfabriken, gjordes stora eftergifter, och industridepartementet uppvaktades. Därvid krävdes ett ingripande av industriministern för att samordna förhandlingarna mellan de olika intressenterna och Firestone för att åstadkomma en lösning i linje med de anställdas önskemål.

Något sådant ingripande av industriministern ägde emellertid inte rum.

Resultatet har nu blivit att den äldre Viskaforsfabriken skall drivas vidare med 470 anställda, vilket i och för sig kan hälsas med tillfredsställelse. Samtidigt hotas emellertid genom denna uppgörelse den moderna Boråsfabriken av nedläggning.

Detta minst sagt märkliga resultat blir inte mindre egendomligt av att den nye ägaren av Borås- och Viskaforsfabrikerna utlovats lokaliseringstöd för upprustning av den gamla Viskaforsfabriken. Samtidigt som man således är beredd att lägga ned en av Europas modernaste anläggningar för gummibearbetning med en kapitalförstöring på hundratals miljoner som följd, erhåller man statliga medel för hjälplig upprustning av en gammal anläggning någon mil därifrån. Industriministern har i ett pressmeddelande förutsatt att den nya ägaren skall ordna annan sysselsättning till Boråsfabriken. En viktig fråga är då: Blir det en gummiindustri där de befintliga anläggningarna och personalens kunskaper kommer att utnyttjas?

Någon brist på tomma industrilokaler finns som bekant inte i Boråsområdet.

Den fråga de anställda och befolkningen i Boråsområdet ställer sig är om industriministern genom sin passivitet medverkat till att en av de få moderna gummiindustriplantor som finns i landet skall läggas ned, samtidigt som det utgår lokaliseringstöd för upprustning av en gammal anläggning.

Inte minst med tanke på de anställdas kamp för sina arbeten och det svåra arbetsmarknadsläget i Boråsområdet, vore det av värde om industriministern lämnade en redogörelse över vad som förevarit i Firestoneaffären och vilka planer som finns för ett fortsatt arbete för att klara sysselsättningen vid Boråsfabriken.

Med hänvisning till det anförda vill jag fråga industriministern:

Vill statsrådet lämna en redogörelse för insatserna för fortsatt sysselsättning vid Firestones fabriker i Borås och Viskafors?

Vilka fortsatta insatser är industriministern beredd att göra för att klara sysselsättningen för dem som nu varslats om uppsägning?

1979/80:144 av *Jens Eriksson* (m) till jordbruksministern om ett kondemneringssystem för skrotning av äldre fiskefartyg:

Den svenska fiskeflottan är i starkt behov av en rationalisering. Inom många områden är den föråldrad och omodern och behöver bytas ut. Av Fiskeristatistisk årsbok 1977 framgår att av 444 redovisade fiskeskepp (större än 12 x 4 m) är 157 byggda före 1940, således mer än en tredjedel. Nya båtar behöver tillföras flottan, men samtidigt måste en del av de gamla slås ut på grund av att det svenska fisket inte tål någon större utökning av

Anmälan av interpellationer

fångstkapaciteten. Inom vissa områden, såsom sillfisket, är den redan nu för stor. I våra grannländer Norge och Danmark finns sedan länge ett kondemneringssystem, där staten efter en viss beräkning per ton betalar ägaren för fartyget, som sedan skrotas.

Om man utgår från att de båtar som är äldre än 40 år skulle skrotas under en tioårsperiod, innebär detta att 7 500–8 000 ton bör slås ut. Med en beräknad kostnad av 2 500–3 000 kr. per bruttoton ligger den totala kostnaden på omkring 20 milj. kr. Utslaget över en tioårsperiod betyder detta en kostnad på ca 2 milj. kr. per år med denna prisnivå oförändrad. Det tillkommer under denna tid ytterligare fartyg, och det finns med all säkerhet fartyg yngre än 40 år som behöver tas ur drift. Man kan därför troligen på sikt bedöma kostnaden till 3,5–4 milj. kr. med den ovan angivna takten.

Det är en tvingande nödvändighet att införa ett kondemneringssystem, om det riksdagsbeslut som fattades med anledning av proposition 1977/78:112 skall kunna fullföljas. Med hänvisning till det anförda anhåller jag att till jordbruksministern få ställa följande frågor:

1. Avser jordbruksministern att införa ett kondemneringssystem för fiskefartyg i Sverige i enlighet med det av fiskeristyrelsen framlagda förslaget?
2. När kommer det i så fall att ske?

den 14 februari

1979/80:145 av Kurt Hugosson (s) till statsrådet Elisabet Holm om ökade resurser för njursjukvården:

Ökade resurser för njursjukvården i allmänhet och för transplantationsverksamheten med efterföljande kontrollverksamhet i synnerhet har under lång tid framstått som högst angelägna. Dessa krav har förts fram inte bara från medicinskt håll. Föreningen för njursjuka i Västsverige samt många andra patientföreningar för njursjuka i olika delar av landet har vid ett flertal tillfällen uppvakat sjukvårdshuvudmännen och socialstyrelsen och krävt att ökade resurser ställs till förfogande för denna viktiga del av sjukvården.

Njurtransplantationer utföres i dag på fyra sjukhus i landet, nämligen Sahlgrenska i Göteborg, Huddinge sjukhus, Akademiska sjukhuset i Uppsala samt Malmö allmänna sjukhus. Tillsammans utföres vid dessa sjukhus ca 200 transplantationer per år. Detta antal har varit ganska stabilt under senare år. Verksamheten har drivits längst i Göteborg och Stockholm. Under senare år har njurtransplantationsverksamheten vid Sahlgrenska sjukhuset rönt en allt större efterfrågan, och f. n. utföres ungefär hälften av alla landets transplantationer där. Huvudparten eller ca 75 % av Sahlgrenskas patienter på transplantationsavdelningen kommer från andra delar av landet och är således s. k. utomlänspatienter. Ekonomiskt får sjukvården i Göteborg och på övriga centra full täckning för denna verksamhet genom ersättning från resp. patienters landsting.

En jämnare fördelning av transplantationsverksamheten på de fyra centra

i landet som utför denna verksamhet har länge framstått som en angelägenhet för Göteborg inte minst med tanke på den efterkontroll som erfordras efter en genomförd transplantation. Vid en konferens i Göteborg hösten 1979 med representanter för Stockholm och Uppsala läns landsting, Malmö kommun, socialstyrelsen och socialdepartementet framfördes dessa synpunkter. Att uppnå en jämnare fördelning är en uppgift som måste åvila den centrala sjukvårdsmyndigheten och ytterst socialdepartementet.

Regionsjukvårdsutredningen föreslog att njurtransplantationsverksamheten t. v. bör bedrivas på fyra sjukhus i landet. I avvaktan på övergripande beslut om den kirurgiska njursjukvårdens organisation i landet har man i Göteborg icke fattat några beslut om den framtida omfattningen för verksamheten vid Sahlgrenska. Det framstår emellertid som mindre lämpligt att minska verksamhetens omfattning i Göteborg medan däremot den förväntade ökningen i större utsträckning förläggs till de tre övriga centra som finns i landet. Den av regionsjukvårdsutredningen föreslagna riksplaneringen för njursjukvården måste snarast komma till stånd.

Situationen vid Sahlgrenska sjukhusets njurklinik är f. n. ytterst besvärlig. Enligt uppgift väntar 180 patienter på transplantation. I denna situation har den borgerliga majoriteten i Göteborgs sjukvårdsstyrelse vägrat att ställa erforderliga ekonomiska resurser till förfogande för verksamhetens bedrivande. Snarast måste vid sjukhuset också inrättas 6–10 vårdplatser för efterkontroll av de transplanterade. Genom den uppkomna situationen i Göteborg riskeras människoliv och ett förlängt lidande för de patienter som nu måste vänta ännu längre på att få sin operation genomförd.

Verksamheten vid njurtransplantationsenheten i Göteborg är mycket värdefull för patienterna, och en utökning av resurserna är motiverad ur medicinsk synpunkt och som sagt med hänsyn till efterfrågan. Utöver de rent medicinska och humanitära skälen är det också sett från samhällsekonomiska utgångspunkter fördelaktigt att bereda patienterna möjlighet till transplantation i stället för dialysbehandling. En regelbunden efterkontrollverksamhet är också ytterst angelägen.

Under hänvisning till vad jag sålunda anfört vill jag till sjukvårdsministern, statsrådet Elisabet Holm, ställa följande frågor:

1) Anser statsrådet att det är en tillfredsställande situation i dag inom den kirurgiska njursjukvården och då speciellt vad gäller transplantationsverksamheten?

2) Avser statsrådet att ta initiativ till att den av regionsjukvårdsutredningen föreslagna riksplaneringen för njursjukvården snarast kommer till stånd?

3) Vilka initiativ avser statsrådet att vidta för att lösa den akuta kris som uppstått vid njurkliniken på Sahlgrenska sjukhuset i Göteborg?

Torsdagen den
14 februari 1980

Meddelades att följande frågor framställdes

*Meddelande om
frågor*

den 13 februari

1979/80:324 av *Ulla Johansson* (s) till socialministern om tilläggsdirektiv till ensamförälderkommittén:

På förslag av dåvarande socialministern Rune Gustafsson tillsattes den 22 september 1977 en utredning, senare kallad ensamförälderkommittén, EFK, med direktiv att i princip, inom befintliga ekonomiska ramar, pröva en eventuell rättvisare fördelning av samhällets stöd till barnen. I årets budget föreslås ändrade inkomstgränser för ensamstående för erhållande av bostadsbidrag. De uppskjutna statsbidragen till kommuner och landsting kan även förväntas medföra höjda barn tillsynskostnader och fördröjd utbyggnad av barnomsorgen.

Med anledning av vad som anförts ber jag att få ställa följande fråga till socialministern:

Avser statsrådet att komplettera direktiven till ensamförälderkommittén i syfte att kompensera de försämringar som föreslås för denna grupp i budgetpropositionen?

1979/80:325 av *Torkel Lindahl* (fp) till industriministern om vissa fartygsleveranser från Sölvesborgs Varv:

I ett interpellationssvar till mig den 1 februari angående vissa fartygsleveranser från Sölvesborgs Varv anförde industriministern bl. a. följande:

”Jag ser självfallet mycket allvarligt på den uppkomna situationen. I nuvarande läge, när överläggningar pågår mellan Svenska Varv och fyra av partrederierna om att lösa föreliggande tvister, vore det olämpligt av mig att ta något initiativ i frågan. Jag utgår från att Svenska Varv på alla sätt påskyndar de pågående förhandlingarna.”

I ett brev av den 7 februari hänvisar Svenska Varv bl. a. till interpellationsdebatten och avbryter förhandlingarna.

Ämnar industriministern i egenskap av ägarrepresentant nu ingripa för att söka få en lösning till stånd?

1979/80:326 av *Sten-Ove Sundström* (s) till kommunikationsministern om fortsatt åretruntbemanning av Rödkallens fyr:

En betydande rationalisering sker f. n. inom fyrväsendet för att hålla sjöfartsverkets kostnader nere. Nu aktualiseras frågan om avbemanning av Rödkallens fyr i Bottenviken. De rationaliseringsvinster som beräknas uppstå vid en avbemanning av nämnda fyr måste betraktas som tvivelaktiga sett ur samhällsekonomisk synpunkt. Sannolikt kommer sjöfartsverkets planer att innebära en överflyttning av kostnaderna på andra verk.

Från Rödkallen utförs följande arbetsuppgifter: Trafikledning för fartyg till och från Luleå och Kalix. Sjöövervakning både optiskt och med radar. Övervakning av fyrarna Nordströmsgrund, Farstugrund och Rödkallen södra. Tillsyn av maskinanläggning på Rödkallen. Passning av VHF-radiö för sjötrafiken, passning av nödradio för fritidsbåttrafiken. Utsättning och avtagning av lots. Operativ enhet för sjöräddningen placerad på Rödkallen, väderobservationer för SMHI.

Vidare skulle en avbemannning av fyren betyda avsevärda olägenheter för yrkesfiskarna i området.

Jag vill därför ställa följande fråga till chefen för kommunikationsdepartementet:

Är statsrådet beredd att vidta åtgärder för en fortsatt aretruntbemanning av Rödkallen?

1979/80:327 av *Bonnie Bernström* (fp) till industriministern om effekten av anslag för främjande av nyetableringar av företag:

I maj 1979 beviljade riksdagen 3 milj. kr. för främjande av nyetableringar av företag. Från anslaget skall bekostas dels centrala informations- och organisationsinsatser för en nyetableringskampanj, dels bidrag till regionala utvecklingsfonder för kostnader i samband med deras deltagande i kampanjen, dels också bidrag till regionala utvecklingsfonder för särskild rådgivning till personer med planer på att starta egen rörelse. Industriverket har uppdraget att ta initiativ till etableringskampanjen.

Mot bakgrund av detta vill jag fråga industriministern:

Vilken effekt har de beviljade anslagen haft för främjande av nyetableringar av företagen?

1979/80:328 av *Margit Jonsson* (fp) till statsrådet Britt Mogård om ökat statsbidrag till SYO-verksamheten i skolorna:

I den nya läroplanen, Lgr 82, ingår en kraftigt utökad praktisk arbetslivsorientering. Det sägs att *målet* skall vara en tidsram om tio veckor. De direkta arbetslivskontakterna skall ske i form av studiebesök och längre perioder av vistelse på arbetsplatserna. Genom arbetslivsorienteringen skall elever under högstadietiden genom minst veckolånga perioder skaffa sig erfarenheter från var och en av följande tre arbetslivssektorer: 1) teknik och tillverkning, 2) handel, kommunikation, service, jord- och skogsbruk, 3) kontor och förvaltning, vård och undervisning.

Erfarenheterna från försöksverksamhet med utökad praktisk arbetslivsorientering visar att det krävs ett omfattande administrativt arbete för att genomföra den nya läroplanens intentioner. Det blir nödvändigt för kommunerna att anställa fler SYO-konsulenter för att klara detta.

För den försöksverksamhet med utökad arbetslivsorientering som f. n. bedrivs i vissa kommuner utgår inget statsbidrag.

Med anledning av vad som här anförts vill jag till statsrådet Mogård ställa följande fråga:

Torsdagen den
14 februari 1980

---

*Meddelande om
frågor*

Har statsrådet för avsikt att verka för en ökning av statsbidraget för SYO-verksamheten, så att kommunernas merkostnader täcks?

1979/80:329 av *Margit Odelsparr* (c) till kommunikationsministern om statsbidrag till Linjeflyg AB:s flygtrafik på sträckan Kramfors–Sundsvall:

Enligt uppgift har Linjeflyg AB planer på att lägga ned matarflyget mellan Kramfors och Sundsvall på grund av dålig lönsamhet. Om dessa planer verkställs innebär det att verksamheten vid Kramfors flygplats kraftigt reduceras. Detta leder till att omkring tio personer riskerar att bli friställda. Flyget har en stor betydelse för näringslivet i området, inte minst när det gäller att åstadkomma nyetablering av företag.

Dessutom innebär det en kraftig försämring av servicen för befolkningen i Kramforsbygden. Ett alternativ för att behålla flygtrafiken är att staten lämnar bidrag till driften.

Med hänvisning till det anförda vill jag till kommunikationsministern ställa följande fråga:

Är man från regeringens sida beredd att, om framställning görs, lämna bidrag till Linjeflygs drift för att därmed garantera fortsatt matartrafik på sträckan Kramfors–Sundsvall?

den 14 februari

1979/80:330 av *Lennart Pettersson* (s) till budgetministern om planerna på att öka antalet systembutiker:

Som monopolföretag har Systembolaget ett serviceansvar som företaget hittills löst på det sättet att det finns tillräckligt med systembutiker i de stora städerna, medan många mindre kommuner helt saknar butik.

Den 1 januari 1980 fanns det 51 kommuner utan systembutik, där centralorten var belägen mer än 20 km från närmaste ort med systembutik. Systembolaget föreslår nu i en skrivelse att bestämmelser utfärdas om inrättande av butik i dessa kommuner. Beslut i dessa etableringsärenden skulle fattas före 1986. Detta innebär en långsam handläggning, inte minst mot bakgrund av den kritik som finns i många kommuner utan systembutik.

För det fall att regeringen av någon anledning skulle anse att dessa kommuners krav på egen systembutik strider mot samhällets alkoholpolitiska mål bör man kunna minska alkoholkonsumtionen genom att exempelvis stänga några av de 36 butikerna i Stockholms kommun.

Jag ber därför att få fråga statsrådet Ingemar Mundebo:

Hur ser statsrådet på möjligheterna att låta Systembolaget tillgodose de mindre kommunernas krav på en egen systembutik snabbare än vad som föreslagits i bolagets skrivelse till regeringen?

1979/80:331 av *Bertil Måbrink* (vpk) till statsrådet Karin Andersson om villkoren för inresevisum:

1973 kidnappades den turkiske medborgaren Hassan Bulut av israeliska trupper från ett flyktingläger i norra Libanon, Nahr al-Bared. Han dömdes av israelisk domstol till sju års fängelse för medlemskap i befrielse rörelsen Al Fatah. För tre år sedan ingick han äktenskap med en svensk medborgare. Bulut kommer att frigges efter avtjänat straff i slutet av februari 1980. Efter frigivningen har han för avsikt att förena sig med sin fru i Sverige. Statens invandrarverk har emellertid vid ett flertal tillfällen vägrat honom visum. De israeliska myndigheterna tänker därför förpassa honom direkt till Turkiet. Detta skulle inte bara innebära risk för en ny fängelsevistelse, utan även fara för hans liv, eftersom han flytt från Turkiet på grund av politisk förföljelse.

Avser invandrarministern att vidtaga åtgärder för att förhindra att uppgifter från ett annat lands myndigheter utgör tillräcklig grund för att vägra en person inresevisum till Sverige, när landet i fråga befinner sig i akut konflikt med befrielse rörelse, som den visumsökande haft anknytning till?

1979/80:332 av *Bertil Jonasson* (c) till handelsministern om regeringsåtgärder med anledning av prisutvecklingen på röntgenfilm:

Avser regeringen vidta några åtgärder i anledning av den mycket snabba prisutvecklingen på röntgenfilm?

1979/80:333 av *Jan Bergqvist* (s) till statsrådet Karin Andersson om förpassningen av en tunisisk journalist:

Kan regeringen tala om vad som hänt den tunisiska journalisten Mohamed Rafrafi, sedan han den 5 februari förpassades från Sverige?

§ 17 Kammaren åtskildes kl. 15.10.

In fidem

BENGT TÖRNELL

/Solveig Gemert